

DPS

DEMOKRATSKA PARTIJA
SOCIJALISTA CRNE GORE

SKUPŠTINA CRNE GORE

Predsjedniku

Gospodinu Ranku Krivokapiću

CRNA GORA
SKUPŠTINA CRNE GORE

81000 Podgorica
Bulevar Sv. Petra Cetinjskog 10

PRIMLJENO:	25. V 2015	GP
KLASIFIKACIONI BROJ:	00-01-2/15-77	Taks: 020/ 242 161
VEZA:		e-mail: klub.dps@skupština.me
EPA:		
SKRACENICA:	Broj. PRIL. GP:	

Datum, _____

U skladu sa čl. 187 i 188 Poslovnika Skupštine Crne Gore postavljam poslaničko pitanje ministru ekonomije Vladimiru Kavariću

POSLANIČKO PITANJE:

Koliko je razvijeno žensko preduzetništvo u Crnoj Gori i kakav je pristup finansijskim sredstvima za žene preduzetnice?

Obrazloženje:

Prema podacima iz Ankete o radnoj snazi za 2013. godinu, svega 14,8 % zaposlenih lica se bavi nekim vidom preduzetništva. Karakteristična je i rodna nejednakost u razvoju preduzetništva. Mušku populaciju karakteriše značajno veći stepen preduzetničke aktivnosti, odnosno sopstveni posao posjeduje 19,2% zaposlenih muškaraca, dok ovaj vid zaposlenja karakteriše svega 9,3% žena.

Stvaranje uslova za razvoj preduzetništva i malih i srednjih preduzeća je jedan od prioritarnih zadataka u EU. Istovjetan pristup ima i Crna Gora. Preduzetničke aktivnosti donose zaposlenje, ekonomski razvoj i prosperitet.

Smatra se da žensko preduzetništvo uglavnom nastaje iz nužde, odnosno da sopstveni biznis žena pokreće kad ostane bez posla, ima niska primanja... No, ono ne treba da bude strategija za preživljavanje. Da bi žensko preduzetništvo ili preduzetništvo iz nužde postalo nešto što je faktor ekonomskog rasta, potrebno je da postoji sistemska i finansijska podrška i onda bi se od takvog preduzeća moglo očekivati da bude generator nastanka novih radnih mjesta, rasta i razvoja.

Jačanju ekonomske snage zemlje doprinosi djelotvornije angažovanje ženskog ljudskog kapitala i zato je, između ostalog, neophodna veća podrška uključivanju žena u preduzetništvo pa treba raditi na podizanju svijesti o važnosti stvaranja povoljnijeg društvenog i pravnog okvira za razvoj i kreditiranje ženskog preduzetništva.

Poslanica
Nada Drobniak
Nada Drobniak

CRNA GORA
SKUPŠTINA CRNE GORE

PRIMLJENO:	23. VII	20 15	GOD.
KLASIFIKACIONI BROJ:	00-64-2/15-77/2		
VEZA:			
EPA:			
SKRAĆENICA:	PRILOG:		

Crna Gora
Ministarstvo ekonomije

Broj : 01-1285/1
Podgorica 26.04.2015.godine

SKUPŠTINA CRNE GORE

g-din Siniša Stanković, generalni sekretar

PREDMET: Odgovor na poslaničko pitanje

Gospođa Nada Drobnjak, poslanik Skupštine Crne Gore, postavila je ministru ekonomije dr Vladimiru Kavariću sljedeće

POSLANIČKO PITANJE

„Koliko je razvijeno žensko preduzetništvo u Crnoj Gori i kakav je pristup finansijskim sredstvima za žene preduzetnice“?

Na postavljeno poslaničko pitanje daje se sljedeći

ODGOVOR

Stvaranje uslova za razvoj preduzetništva i malih i srednjih preduzeća je jedan od prioriteta u EU, posebno kroz primjenu principa utvrđenih Aktom o malim preduzećima (SBA – Small Business Act). Istovjetan pristup ima i Vlada Crne Gore. Ambicija Crne Gore je da postane preduzetničko društvo sa kvalitetnim i fleksibilnim odnosom prema malim i srednjim preduzećima i preduzetnicima/ama.

U tom kontekstu, kreirani su mehanizmi i usvojeni strateški dokumenti u skladu sa principima EU koji, između ostalog, predviđaju podršku ekonomskom osnaživanju žena i ženskom preduzetništvu. Okvir dosadašnjeg djelovanja u cilju intenziviranja razvoja MSP definisan je Strategijom podsticanja konkurentnosti na mikro nivou 2011-2015, a naročito Strategijom razvoja malih i srednjih preduzeća 2011-2015 koja, kao poseban zadatak, predviđa i aktivnosti podsticanja ženskog preduzetništva. Ipak, razvoj ženskog preduzetništva zahtijeva dalje unaprjeđenje uslova i instrumente neophodne podrške, koji će u značajnoj mjeri promijeniti položaj preduzetnica u Crnoj Gori.

U dosadašnjem periodu, bila je uočena fragmentiranost pristupa u jačanju ženskog preduzetništva kroz različite strateške dokumente, te je Planom aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori 2013-2017 (PAPRR) predviđena izrada Strategije ženskog preduzetništva. Izradom ovog strateškog dokumenta Crna Gora naglašava nužnost integrisanog pristupa jačanju ženskog preduzetništva, utemeljenog na rodnoj osjetljivosti svih aktera političkog, ekonomskog i društvenog života.

Direkcija za razvoj MSP koordinirala je radom radne grupe za izradu Strategije razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori 2015-2020 čiji je nacrt stavljen na Javnu raspravu.

Imajući u vidu kompleksnost teme i veliki broj značajnih aktera, u procesu izrade Strategije vršene su konsultacije sa svim relevantnim Partnerima.

Izradom Strategije ženskog preduzetništva, teži se kreiranju neophodnih preduslova i osnova, na kojima će žene moći da iskažu ravnopravno svoje preduzetničke potencijale i unaprijede svoj položaj u društvu po svim osnovama.

Cilj Strategije razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori je podsticanje bržeg i lakšeg ekonomskog osnaživanja žena, kroz stvaranje povoljnog poslovnog ambijenta i pružanje podrške razvoju njihovih preduzetničkih potencijala, što će ujedno doprinijeti razvoju postojećih i otvaranju novih preduzeća, kreiranju novih radnih mjesta i rastu zaposlenosti, a time i ukupnom razvoju sektora MSP i preduzetništva.

Strategija je strukturirana u četiri strateška prioriteta:

- o KREIRANJE POVOLJNOG POSLOVNOG AMBIJENTA ZA RAZVOJ ŽENSKOG PREDUZETNIŠTVA
- o BOLJI PRISTUP FINANSIJAMA

- o OBEZBJEĐENJE POTREBNIH ZNANJA I VJEŠTINA
- o PROMOCIJU, UMREŽAVANJE I ZAGOVARANJE INTERESA ŽENA PREUZETNICA

Nacrt Strategije je stavljen na Javna raspravu i može se preuzeti sa sajta Ministarstva ekonomije, Direkcije za razvoj MSP i e-uprave. Javna rasprava traje do 11.06.2015.god. Komentari i sugestije su dobrodošli u cilju unaprjeđenja dokumenta.

Što se tiče finansiranja poslovnih poduhvata čiji su vlasnici žene, ono još uvijek nije na zadovoljavajućem nivou a jedan od razloga je i to što su žene u Crnoj Gori u veoma malom procentu vlasnice imovine (6%) pa im je iz tih razloga otežan pristup kreditima i finansijskim sredstvima.

Za razliku od bankarskog sektora koji ne nudi nikakve pogodnosti za žene, finansiranje ženskog preduzetništva je prepoznato kao oblast kojoj se poklanja posebna pažnja u programskim aktivnostima Zavoda za zapošljavanje Crne Gore i Investiciono razvojnog fonda. Iako do skoro nijesu postojale posebne kreditne linije za žane navedene institucije su korigovanjem kamatnih stopa, u okviru postojećih kreditnih linija, pokušale da privuče više žena da apliciraju za sredstva.

Zavod za zapošljavanje Crne Gore već 15 godina sprovodi program kreditiranja preduzetnika. Ovaj program je od 2008. značajno inoviran i obuhvata ne samo finansijsku pomoć, već i edukaciju koja joj prethodi, savjetodavne usluge i stalnu evaluaciju od strane regionalnih komisija. Žene su prepoznate kao posebna grupa, te su za njih uslovi kreditiranja još povoljniji, odnosno kamatna stopa iznosi 3% (za ostale je 4%).

Imajući u vidu značaj ženskog preduzetništva i ekonomskog osnaživanja žena, Investiciono razvojni fond Crne Gore (IRF) je dizajnirao posebne kreditne liniju za žene. Program podrške ženama u biznisu dizajniran je s ciljem podsticanja i razvoja ženskog preduzetništva i podrazumijevao je odobrenje kreditnih sredstava koja su bila namijenjena za ulaganja u osnovna sredstva, materijalnu i nematerijalnu imovinu, kao i za obrtna sredstva.

U tom smislu, za 2015.godinu definisana su dva Programa podrške ženama u biznisu, i to: osnovni Program podrške za žene u biznisu (koji postoji već par godina) i poseban Program podrške ženama u biznisu UNDP, koji se realizuje u saradnjisa UNDP-om i Ministarstvom za ljudska i manjinska prava.

Pomenuti osnovni Program podrške ženama u biznisu ima za cilj da stimuliše i podrži žensko preduzetništvo, na način što će ženama koje pokreću ili dodatno razvijaju sopstveni biznis omogućiti sredstva u iznosu do 200.000 eura uz kamatnu stopu od 3,5%, odnosno 3% ukoliko se projekat realizuje na sjeveru Crne Gore ili manje razvijenim opštinama - Nikšiću, Ulcinju i na Cetinju, i rokom otplate do 12 godina, uključujući grace period do 4 godine.

Program podrške ženama u biznisu UNDP realizovaće se direktnim kreditiranjem korisnica kredita, a njime je pored finansijske podrške IRF-a predviđena i obuka, tokom koje će se svim zainteresovanim ženama pružiti i razni oblici edukacije iz okvira preduzetništva. Uslovi za dobijanje finansijske podrške IRF-a, koji su definisani ovim Programom podrazumijevaju kreditna sredstva u iznosu do 10.000 eura uz kamatnu stopu od 2,5%, odnosno 2%, ukoliko se projekat realizuje na sjeveru Crne Gore ili manje razvijenim opštinama - Nikšiću, Ulcinju i na Cetinju, i rokom otplate do 6 godina.

Sa aspekta rezultata kreditiranja, možemo konstatovati da je u 2014. godini kroz ukupnu kreditnu podršku IRF-a za žene nosioce biznisa odobreno kredita u ukupnom iznosu od 2,4 miliona eura.

Aktivnosti koje je Direkcija sprovela u toku 2014.god u cilju podrške ženskom preduzetništvu:

U cilju jačanja i promocije ženskog preduzetništva, Direkcija je sa Regionalnim Centrom za jednakost polova-GTF, iz Zagreba potpisala Sporazum o saradnji koji omogućava prenos znanja i iskustva Republike Hrvatske i konkretnu logističku i stručnu podršku u pripremi i izradi Strategije za razvoj ženskog preduzetništva u Crnoj Gori koja je u nadležnosti Direkcije. Formirana je Radna grupa za izradu Strategije, organizovano je više tematskih sastanaka i okruglih stolova na temu ženskog preduzetništva („Žensko preduzetništvo – ekonomski potencijal budućnosti“ i „Značaj obrazovanja za razvoj ženskog preduzetništva“), fokus grupe sa preduzetnicama i predstavnicima institucija/organizacija.

Direkcija je u okviru regionalnog projekta koji je podržala SIDA (Švedska), u saradnji sa Centrom za preduzetničko učenje Jugoistočne Evrope (SEECCEL), Regionalnim savetom za saradnju i Gender Task Force u toku 2012 godine sprovela „Istraživanje o potrebama za obrazovanjem i obukom u preduzećima čiji su vlasnici žene – TNA“. Upitnik za istraživanje je napravljen u cilju dobijanja jasnijih informacija o potrebama za obukom u regionu Jugoistočne Evrope. Istraživanje je sprovedeno u 9 zemalja - Albaniji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Makedoniji, Moldaviji, Kosovu, Srbiji, Turskoj i Hrvatskoj. Brošura u kojoj su publikovani rezultati istraživanja se može preuzeti na sljedećoj web adresi: <http://www.seecel.hr/UserDocslImages/Documents/WETNAS.pdf>

Nakon ovog istraživanja, nastupila je druga faza projekta i formirana je nova Radna grupa čiji je zadatak bio da izabere tri teme iz pomenutog istraživanja i u toku 2014. godine izradi kompletne trening module za ženem, kao i da izabere po tri predstavnice MSP iz svake zemlje učesnice koje će predstavljati primjere dobre prakse. Trenining moduli će biti publikovani sredinom 2015.godine i dostupni na sajtu <http://www.seecel.hr> a sa izabranim predstavnicama svake zemlje snimljeni su kratki promotivni filmovi koji će biti emitovani na televiziji. Trenutno su dostupni na sajtu.

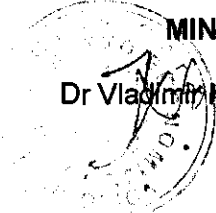
U okviru trećeg poziva za projekte IPA CBC Albanija – Crna Gora, Direkcija je dobila projekat START W – Podrška razvoju potencijala žena u oblasti ruralnog turizma. Projekat je počeo sa realizacijom u novembar 2013 i trajao do novembra 2014.god.Projekat je imao za cilj jačanje prekogranične saradnje žena iz Crne Gore (regija Podgorica i Bar) i Albanije (regija Skadar) u svrhu unaprijeđenja ponude u ruralnom turizmu. Projekat sa crnogorske je strane sprovodila Direkcija za razvoj MSP, a partner sa albanske strane bila je Agencija za promociju stranih investicija AIDA. Takođe, partneri u projektu su bili i: Unija poslodavaca Crne Gore, Centar za jednakost spolova – GTF Hrvatska, Asocijacija poslovnih žena iz Skadra. Preko sto žena iz Podgorice i Bara je pohađalo cikluse edukacije, organizovane u okviru ovog projekta na sljedeće teme:

- o Marketing i Brendiranje – trening u Podgorici i trening u Baru

- o Smjestajni kapaciteti u ruralnom turizmu –trening u Podgorici i trening u Baru
- o Socijalno preduzetništvo – trening u Baru

Evropska mreža preduzetništva u Crnoj Gori - Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća, u saradnji sa Udruženjem preduzetnica Crne Gore realizovala dvodnevni seminar na temu: „Sposobnosti prodaje i prezentovanja – aktuelni trendovi, koncept i promocija novih usluga”. Seminar je održan u hotelu Podgorica 22. i 23. decembra 2014.god. i okupio je 30-ak preduzetnica iz Podgorice, Nikšića, Bara, Ulcinja, Budve.

Na osnovu Memoranduma o saradnji koji su Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća i Udruženje preduzetnica Crne Gore potpisali, održani su međunarodni poslovni susreti, u okviru Freja Forum, koji se održao u Podgorici od 7-9. oktobra 2014.godine. Forum je okupio preko 70 institucija sa oko 200 predstavnika iz zemalja Zapadnog Balkana (Albanija, Bosna i Hercegovina, Makedonija, Srbija i Crna Gora), Turske, Švedske i zemalja Evropske unije. Teme ovogodišnjeg Forum su bile žensko preduzetništvo, regionalni razvoj, inovacije, i evropske integracije. Drugog dana Forum, odnosno 8.novembra 2014. održani su međunarodni poslovni susreti. Susretima je prisustvovalo preko 70 predstavnika malih i srednjih preduzeća, udruženja i institucija, i održano je preko 200 kratkih sastanaka.

MINISTAR
Dr Vladimir Kavarić